

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Václava Novotného a soudkyň JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Ludmily Valentové v právní věci žalobce: **N. D. Ch.**, zast. opatrovníkem L. P., právně zast. advokátem JUDr. Janem Štangle, se sídlem Vysoké Mýto, Bří. Škorpilů 44/I, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, Praha 7, Nad Štolou 3, o kasační stížnosti proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, ze dne 3. 8. 2004, č. j. 52 Az 19/2004 – 16,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost se zamítá.**
- II. Žalovanému se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.**

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností žalobce (dále též „stěžovatel“) brojí proti shora označenému rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „žalovaný“) ze dne 9. 2. 2004, č. j. OAM-994/LE-B02-B02-2003, o neudělení azylu podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o azylu“) a současně bylo vysloveno, že se na cizince nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu v platném znění.

V rozhodnutí žalovaného správního orgánu se tento neztotožnil s důvody pro udělení azylu, jak je uvedl stěžovatel v žádosti o udělení azylu, tedy že Vietnam je země, kde se nelze domoci základních práv a svobod. Ani stěžovatelova situace způsobená nemožností najít

zaměstnání v kombinaci s nedostatkem prostředků na léky pro matku a syna stěžovatele, umocněná skutečností, že stěžovatel byl na území ČR zadržen cizineckou policií a v zařízení pro zadržení cizinců požádal o azyl, nebyly žalovaným zhodnoceny jako důvod pro udělení azylu.

Žalobce napadal nesprávnost tohoto rozhodnutí s tím, že se považuje za příslušníka sociální skupiny lidí, kteří odešli z armády a natrvalo nejsou schopni získat zaměstnání, v čemž spatřuje diskriminaci přecházející až v perzekuci, způsobenou státem.

Žalobě po přezkoumání žalobních námitek soud nevyhověl a zamítl ji, když vycházel z obsahu správního spisu. Žalobce v žádosti o udělení azylu uvedl, že žádá o udělení azylu z důvodu, aby mohl pracovat v ČR. V případě návratu do vlasti se obává toho, že nebude mít práci. Není členem žádné politické strany ani jiné organizace, nikdy proti němu nebylo ani v současnosti není vedeno trestní stíhání. Svoji situaci ve Vietnamu nemohl vyřešit přestěhováním na jiné místo, protože neměl řádně ukončený pracovní poměr u armády. Jiné potíže neměl, a to ani se státními orgány.

Soud I. stupně pro přílišnou obecnost žalobních námitek vyhodnotil, že se mohl zabývat pouze námitkou o příslušnosti k sociální skupině. Prohlásil za zřejmé, že žádný z žalobcem uvedených důvodů žádosti o azyl v citovaných ustanoveních zákona o azylu jako důvod pro jeho udělení není obsažen. Snahu opatřit si finanční prostředky za účelem financování léčby jeho matky a syna, které ve Vietnamu nebyl schopen získat, poněvadž zaměstnání vojáka z povolání opustil v uvedené zemi bez ukončení pracovního poměru a neměl tak doklady potřebné pro přijetí do pracovního poměru, nelze podřadit pod žádný zákonný důvod pro udělení azylu. A to ani v případě, že žalobce doplnil tento důvod o konstatování, že problémy se získáním zaměstnání v zemi původu byly z důvodu jeho příslušnosti k sociální skupině lidí, kteří odešli z armády a natrvalo nejsou schopni se zaměstnat. Podle § 75 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) při přezkoumání rozhodnutí vychází soud ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalovaného. Proto se soud tímto doplněním nemusel věcně zabývat, když tvrzení o příslušnosti k uvedené sociální skupině v době rozhodování správního orgánu neexistovalo, přičemž tuto skutečnost uvedl žalobce až v žalobě. I kdyby se jím zbýval, dospěl by ve shodě s ustálenou soudní judikaturou k závěru, že příslušnost k sociální skupině se stává důvodem pronásledování ve smyslu zákona o azylu jen tehdy, když její politická názorová orientace, minulost nebo hospodářská činnost jejích členů nebo samotná její existence jsou považovány za překážku politice vlády nebo když taková skupina není považována za loajální vůči státu či její exekutivě. Takovou sociální skupinu tedy netvoří ti, kteří sami ze své vůle opustili zaměstnání v armádě. Proto by ani takto doplněný důvod žádosti o azyl nemohl v azylovém řízení obstát jako důvod pro udělení azylu dle azylového zákona. Část výroku rozhodnutí obsahující skutečnost, že v případě žalobce nejsou dány překážky vycestování, dostatečným způsobem žalovaný v rozhodnutí odůvodnil a soud se s tím ztotožnil. Soud I. stupně tedy žalobu jako nedůvodnou zamítl.

V rámci kasační stížnosti stěžovatel uplatnil důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Má zato, že soud nesprávně posoudil právní otázky v předcházejícím řízení. Stěžovatel namítá, že soud sice správně zhodnotil skutkovou stránku věci, ale nesprávně aplikoval ustanovení zákona o azylu, když tvrzení stěžovatele o tom, že je ve své vlasti diskriminován s ohledem na svoji příslušnost ke skupině bývalých vojáků, nevzal vůbec v úvahu. S ohledem na skutečnost, že stěžovatel bez řádného ukončení opustil armádu, protože se nedokázal ztotožnit s politickým přesvědčením a režimem panujícím ve Vietnamu, mu hrozí

pronásledování a není schopen si svou silou obstarat obživu. Dle názoru stěžovatele mělo být za této situace postupováno v souladu s § 12 zákona o azylu.

Z vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti plyne, že tento popírá její oprávněnost, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí ve věci azylu, tak i rozsudek soudu I. stupně byly vydány v souladu s právními předpisy. Je odkazováno na správní spis a napadené rozhodnutí a dále na podání a výpovědi, které stěžovatel učinil v průběhu správního řízení.

V souladu s ust. § 109 odst. 3 s. ř. s. je Nejvyšší správní soud vázán důvody kasační stížnosti; to neplatí, bylo-li řízení před soudem zmatečné /ust. § 103 odst. 1 písm. c) cit. zák./ nebo bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, anebo je-li napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné /ust. § 103 odst. 1 písm. d) cit. zák./, jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné. Ke skutečnostem, které stěžovatel uplatnil poté, kdy bylo vydáno napadené rozhodnutí, Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 109 odst. 4 s. ř. s. nepřihlédne. Skutkovým základem pro rozhodnutí kasačního soudu se tedy mohly stát pouze skutečnosti a důkazy, které byly uplatněny před soudem, který vydal napadené rozhodnutí. Při svém rozhodování vycházel Nejvyšší správní soud ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (ust. § 75 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, v mezích důvodu uplatněného ve smyslu ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

K tvrzené nezákonnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. konstatuje Nejvyšší správní soud, že tato spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikována nesprávná právní věta, popř. je sice aplikována správná právní věta, ale tato je nesprávně vyložena. Vztah mezi skutkovým zjištěním a právním posouzením lze charakterizovat tak, že jde o aplikaci právní normy na konkrétní případ nebo situaci.

Poskytnutí azylu je zcela specifickým důvodem pobytu cizinců na území České republiky a nelze je zaměňovat s jinými legálními formami pobytu cizinců na území ČR, tak jak jsou upraveny např. v zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR. Azyl je výjimečný institut konstruovaný za účelem poskytnutí ochrany tomu, kdo z důvodů v zákoně stanovených pocítuje oprávněnou obavu z pronásledování ve státě, jehož je občanem. Azyl jako právní institut není (a nikdy nebyl) univerzálním nástrojem pro poskytnutí ochrany před bezprávím, postihujícím jednotlivce nebo celé skupiny obyvatel (srov. IV. ÚS 12/04). Důvody pro poskytnutí azylu jsou zákonem vymezeny poměrně úzce a nepokrývají celou škálu porušení lidských práv a svobod, která jsou jak v mezinárodním, tak ve vnitrostátním kontextu uznávána. Institut azylu je aplikovatelný v omezeném rozsahu, a to pouze pro pronásledování ze zákonem uznaných důvodů, kdy je tímto institutem chráněna toliko nejvlastnější existence lidské bytosti a práva a svobody s ní spojené, třebaže i další případy vážného porušování ostatních lidských práv jsou natolik závažné, že by na ně taktéž bylo možno nahlížet jako na pronásledování.

Podle ust. § 12 zákona o azylu se azyl cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodů rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého

bydliště. Podle ust. § 2 odst. 4 cit. zákona ve znění platném v době rozhodování správního orgánu se za pronásledování pro účely tohoto zákona považovalo ohrožení života nebo svobody, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována či trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství nebo pokud tento stát není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním. Podle ust. § 14 zákona o azylu mohlo ministerstvo udělit azyl z humanitárních důvodů, i když v řízení o azylu nebyly zjištěny důvody podle ust. § 12 cit. zákona.

V dané věci stěžovatel ve správním řízení ani netvrdil, že by byl v domovském státě vystaven pronásledování ani strachu z pronásledování, což uvedl stěžovatel poprvé v kasační stížnosti, proto se Nejvyšší správní soud tím nemohl zabývat s ohledem na § 109 odst. 4 s. ř. s. Aby obava z útluhu mohla být považována za důvod, pro který lze udělit azyl ve smyslu ust. § 12 cit. zákona, musí jít o pronásledování ve smyslu ust. § 2 odst. 6 cit. zákona a toto pronásledování se musí dít z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů. Pokud jde o první podmínku, útlak může být považován za pronásledování ve smyslu ust. § 2 odst. 6 cit. zákona, pokud je podporován či trpěn úřady v domovském státě. Stěžovatel v průběhu správního řízení netvrdil nic takového. Jak soud I. stupně správně konstatoval, žalovaný se úplně a řádně vypořádal se situací ve Vietnamu, včetně související pozice stěžovatele a konstatoval, že nebylo prokázáno, že by se stěžovatel stal nepohodlným státním orgánům Vietnamu, či byl jimi pronásledován, ostatně nebyl politicky činný.

Správní orgán v řízení rovněž zkoumal, zda v případě stěžovatele nebyly dány důvody pro udělení humanitárního azylu a dospěl k závěru, že tomu tak není.

K podmínce, kterou zákon o azylu vyžaduje a již je odůvodněný strach z pronásledování z důvodů příslušnosti k určité sociální skupině, je třeba dodat, že stěžovatel měl chybně za to, že tato podmínka je u něj naplněna, což dovozuje svou příslušností k sociální skupině „bývalých zaměstnanců armády“. Soud připomíná, že zákon o azylu pojem „příslušnosti k určité sociální skupině“ dále nerozvádí. Tento termín se objevuje v článku 1 odst. A bod 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z 28. 7. 1957 (Ženevské konvence) a ani tam není upřesněn. Lze však vyjít z praxe soudních rozhodnutí, která se vyčlenila do dvou přístupů, jeden představuje tzv. chráněnou charakteristiku, druhý pak přístup sociální percepce. Prvý klade důraz na nezměnitelnou charakteristiku pro člověka natolik zásadní, že by se jí neměl být nucen vzdát, totiž vrozená (např. pohlaví, etnická příslušnost) nebo nezměnitelná z jiných důvodů (např. historických, povolání, stav). Takto byly generovány např. sociální skupina rodiny, žen, homosexuálů. Se stejným výsledkem přichází i druhý přístup, který zjišťuje, zda skupina je spojena s určitou charakteristikou, která ji identifikuje nebo ze společnosti vyděluje. Ovšem důsledkem těchto dvou přístupů nemusí být vždy shodný náhled tam, kde je sociální skupina charakterizována skutečností, která není vrozená či pro lidskou důstojnost zásadní, např. určitého povolání nebo sociální třídy. Především však role pronásledování není definičním prvkem, jež určuje sociální skupinu, byť fakt pronásledování pomůže k tomu, aby určitá skupina lidí byla jako zvláštní sociální skupina vnímána, resp. může takovou skupinu i vytvořit. Není pak zapotřebí, aby se členové určité sociální skupiny znali, nemusí se vzájemně stýkat ani tvořit soudržnou skupinu. Určitá sociální skupina je tedy skupina osob sdílející objektivně společnou charakteristiku nebo je alespoň takto společností vnímána. Tato charakteristika má často povahu vrozeného, nezměnitelného rysu nebo je jinak zásadní pro lidskou identitu, svědomí nebo výkon lidských práv dotyčných osob; riziko pronásledování tuto charakteristiku

nepředstavuje (srov. doporučení v oblasti poskytování mezinárodní ochrany - HCR/GIP/02/02 ze 7. 5. 2002). V tomto kontextu nelze rozhodně hovořit o sociální skupině „bývalých zaměstnanců armády“.

V tomto rozsahu tedy Nejvyšší správní soud nepřisvědčil námitce stěžovatele a rozhodnutí soudu I. stupně shledal bezvadným.

Nejvyšší správní soud nezjistil naplnění důvodu kasační stížnosti podle ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., když naopak shledal, že Krajský soud v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, nepochybil, jestliže žalobu jako nedůvodnou zamítl. Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je o kasační stížnosti rozhodováno přednostně.

Protože stěžovatel neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.). Žalovanému Ministerstvu vnitra, které bylo v řízení úspěšné, náklady řízení nevznikly, respektive je neúčtovalo, a proto rozhodl soud o nákladech řízení, jak výše uvedeno.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 21. června 2005

JUDr. Václav Novotný
předseda senátu